

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

14. maj 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – forbrugerrettigheder – direktiv 2011/83/EU – anvendelsesområde – artikel 3, stk. 3, litra f) – begrebet »aftale om opførelse af nye ejendomme« – artikel 16, litra c) – begrebet »varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg« – aftale mellem en arkitekt og en forbruger om udarbejdelse af en plan for et nyt enfamiliehus«

I sag C-208/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (den regionale domstol for civile sager i Graz, Østrig) ved afgørelse af 5. februar 2019, indgået til Domstolen den 4. marts 2019, i sagen

NK

mod

MS,

AS,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan, og dommerne L. Bay Larsen og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- NK ved Rechtsanwalt F. Schubert,
- den spanske regering ved L. Aguilera Ruiz, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved B.-R. Killmann og C. Valero, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, nr. 3) og 4), og artikel 3, stk. 3, litra f), og artikel 16, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem NK på den ene side og MS og AS på den anden side vedrørende de to sidstnævntes betaling af et vederlag for arkitektydelser, som NK har leveret til dem.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 I 3., 4., 7., 21. og 26. betragtning til direktiv 2011/83 er følgende anført:
 - »(3) Efter artikel 169, stk. 1, og stk. 2, litra a), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal Unionen bidrage til virkeliggørelsen af et højt forbrugerbeskyttelsesniveau ved foranstaltninger, som det vedtager i henhold til artikel 114.
 - (4) [...] For at kunne fremme et reelt indre marked for forbrugerne og sikre den rette balance mellem et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og virksomhedernes konkurrenceevne samtidig med, at nærhedsprincippet overholdes, er det imidlertid nødvendigt at harmonisere visse aspekter af lovgivningen om forbrugeraftaler om fjernsalg og forbrugeraftaler indgået uden for fast forretningssted.
- [...]
- (7) Fuld harmonisering af visse nøgleaspekter af lovgivningen bør give både forbrugerne og de erhvervsdrivende væsentligt større retssikkerhed. [...] Endvidere bør forbrugerne nyde godt af et højt fælles beskyttelsesniveau i hele Unionen.
- [...]
- (21) Aftaler indgået uden for fast forretningssted bør defineres som aftaler indgået med den erhvervsdrivende og forbrugerens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, f.eks. i forbrugerens hjem eller på forbrugerens arbejdsplads. I en kontekst uden for fast forretningssted kan forbrugeren komme under potentielt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej [...]

[...]

(26) Aftaler vedrørende overdragelse af fast ejendom eller af rettigheder over fast ejendom eller stiftelse eller erhvervelse af sådan fast ejendom eller sådanne rettigheder, aftaler om opførelse af nye ejendomme, om omfattende ombygning af eksisterende ejendomme samt aftaler om leje af ejendomme til boligformål er allerede underlagt en række specifikke krav i national lovgivning. Disse aftaler omfatter f.eks. projektsalg af fast ejendom og leje med køberet. Dette direktivs bestemmelser er ikke hensigtsmæssige i relation til disse aftaler, som derfor bør udelukkes fra dets anvendelsesområde. En omfattende ombygning er en ombygning, der kan sammenlignes med opførelsen af en ny ejendom, f.eks. når kun facaden på en gammel bygning bevares. Aftaler om tjenesteydelser, især vedrørende opførelse af tilbygninger til ejendomme (f.eks. en garage eller en veranda) og reparation og renovering af ejendomme, der ikke udgør en omfattende ombygning, bør være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv i lighed med aftaler i forbindelse med ejendomsmæglervirksomhed og aftaler vedrørende leje af ejendomme til andre formål end boligformål.«

4 Dette direktivs artikel 1 bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er ved at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende.«

5 Direktivets artikel 2 bestemmer, at:

»I dette direktiv forstås ved:

- 1) »forbruger«: enhver fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv
- 2) »erhvervsdrivende«: enhver fysisk person eller enhver juridisk person, uanset om der er tale om offentligt eller privat ejerskab, der handler, herunder via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, som led i sit erhverv i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler
- 3) »vare«: enhver løsøregenstand undtagen genstande, som sælges på tvangsauktion eller i øvrigt i henhold til lov; vand, gas og elektricitet betragtes som varer i henhold til dette direktiv, når det udbydes til salg i et afgrænset volumen eller en bestemt mængde
- 4) »vare, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer«: enhver vare, som ikke er præfabrikeret, og hvis færdiggørelse afhænger af forbrugerens individuelle valg eller beslutning
- 5) »købsaftale«: enhver aftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende overdrager eller påtager sig at overdrage ejerskabet til varer til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor, herunder enhver aftale, der omfatter både varer og tjenesteydelser
- 6) »tjenesteydelsesaftale«: enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor

[...]

- 8) »aftale indgået uden for fast forretningssted«: enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren
 - a) indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugerens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted

[...]«

6 Det samme direktivs artikel 3 har følgende ordlyd:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på enhver aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på de vilkår og i det omfang, der følger af direktivets bestemmelser. [...]

[...]

3. Dette direktiv finder ikke anvendelse på aftaler:

[...]

f) om opførelse af nye ejendomme, omfattende ombygning af eksisterende ejendomme og leje af ejendomme til boligformål

[...]«

7 Artikel 6 i direktiv 2011/83 fastsætter:

»1. Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:

[...]

h) i tilfælde af eventuel fortrydelsesret, betingelser, tidsfrist og procedurer for at gøre nævnte ret gældende, jf. artikel 11, stk. 1, samt den standardfortrydelsesformular, der findes i bilag I(B)

[...]

k) såfremt fortrydelsesretten ikke finder anvendelse i henhold til artikel 16, oplysninger om, at forbrugeren ikke vil kunne gøre sin fortrydelsesret gældende, eller, hvor det er relevant, under hvilke omstændigheder forbrugeren mister sin fortrydelsesret

[...]«

8 Dette direktivs artikel 7, stk. 3, fastsætter:

»Hvis en forbruger ønsker, at udførelsen af tjenesteydelser eller leveringen af vand, gas eller elektricitet, når disse varer ikke sælges i en afgrænset volumen eller i en bestemt mængde, eller af fjernvarme skal påbegyndes, inden fortrydelsesfristen udløber, jf. artikel 9, stk. 2, skal den erhvervsdrivende kræve, at forbrugeren fremsætter en sådan udtrykkelig anmodning på et varigt medium.«

9 Direktivets artikel 9, stk. 1, bestemmer følgende:

»Medmindre undtagelserne i artikel 16 finder anvendelse, har forbrugeren en frist på 14 dage til at fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag og uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i artikel 13, stk. 2, og artikel 14.«

10 Samme direktivs artikel 10, stk. 1, fastsætter:

»I det tilfælde hvor den erhvervsdrivende, i strid med artikel 6, stk. 1, litra h), ikke har oplyst forbrugeren om fortrydelsesretten, udløber fortrydelsesfristen 12 måneder efter udløbet af den oprindelige fortrydelsesfrist, som fastsat i overensstemmelse med artikel 9, stk. 2.«

11 Artikel 12 i direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:

»Ved udøvelse af fortrydelsesretten ophører parternes forpligtelse til:

a) at opfylde aftaler om fjernsalg eller aftaler indgået uden for fast forretningssted, eller

[...]«

12 Direktivets artikel 14, stk. 3 og 4, bestemmer følgende:

»3. Udøver en forbruger sin fortrydelsesret efter at have fremsat en anmodning herom i overensstemmelse med artikel 7, stk. 3, eller artikel 8, stk. 8, betaler forbrugeren den erhvervsdrivende et beløb, der står i et rimeligt forhold til det leverede indtil det tidspunkt, hvor forbrugeren har underrettet den erhvervsdrivende om sin udøvelse af fortrydelsesretten, sammenlignet med fuld opfyldelse af aftalen. Beregningen af det forholdsmæssige beløb, som forbrugeren skal betale til den erhvervsdrivende, sker på grundlag af den samlede pris, der er fastsat i aftalen. Er den samlede pris urimelig høj, beregnes det forholdsmæssige beløb på grundlag af markedsværdien af det leverede.

4. Forbrugeren hæfter ikke for:

a) udførelse af tjenesteydelser eller levering af vand, gas eller elektricitet, når disse varer ikke sælges i en afgrænset volumen eller i en bestemt mængde, eller af fjernvarme, helt eller delvist, inden fortrydelsesfristen udløber, såfremt:

- i) den erhvervsdrivende har undladt at give oplysninger i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, litra h) eller j), eller
- ii) forbrugeren ikke udtrykkeligt har anmodet om, at udførelsen skulle påbegyndes inden udløbet af fortrydelsesfristen, jf. artikel 7, stk. 3, og artikel 8, stk. 8, eller

[...]«

13 Nævnte direktivs artikel 16 fastsætter:

»Medlemsstaterne må ikke give mulighed for at udøve fortrydelsesretten som omhandlet i artikel 9-15 i forbindelse med aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted for så vidt angår følgende:

a) tjenesteydelsesaftaler, efter at tjenesteydelsen er blevet fuldt udført, hvis udførelsen er påbegyndt med forbrugers forudgående udtrykkelige samtykke og med anerkendelse af, at vedkommende vil miste sin fortrydelsesret, når aftalen er fuldstændig opfyldt af den erhvervsdrivende

[...]

c) levering af varer, som er fremstillet efter forbrugers specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg

[...]«

Østrigsk ret

- 14 § 1 i Bundesgesetz über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge (forbundslov om aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted, BGBl I, 33/2014, herefter »FAGG«), som gennemførte direktiv 2011/83 i den østrigske retsorden, har følgende ordlyd:

»1. Denne forbundslov finder anvendelse på aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

2. Denne forbundslov finder [...] ikke anvendelse på aftaler,

[...]

7) om opførelse af nye ejendomme, omfattende ombygning af eksisterende ejendomme og leje af ejendomme til boligformål

[...]«

- 15 FAGG's § 4 bestemmer:

»1. Inden forbrugeren bindes af en aftale eller af sin aftaleerklæring, skal den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde give den pågældende følgende oplysninger:

[...]

8) i de tilfælde, hvor der består en fortrydelsesret, betingelser, tidsfrist og procedure for at gøre nævnte ret gældende

[...]

10) hvor det er relevant, hvis forbrugeren gør sin fortrydelsesret gældende i henhold til § 16, dennes pligt til at betale et forholdsmæssigt beløb for det allerede leverede

11) hvor det er relevant, at fortrydelsesretten ikke finder anvendelse i henhold til § 18, eller om de omstændigheder, under hvilke forbrugeren mister sin fortrydelsesret

[...]«

- 16 FAGG's § 10 bestemmer:

»Såfremt en aftale vedrørende fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted omfatter en tjenesteydelse [...], og forbrugeren ønsker, at den erhvervsdrivende påbegynder opfyldelsen af aftalen inden udløbet af fortrydelsesfristen i henhold til § 11, skal den erhvervsdrivende kræve, at forbrugeren over for denne fremsætter en udtrykkelig anmodning herom og, i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted, på et varigt medium.«

- 17 FAGG's § 11, stk. 1, foreskriver:

»Forbrugeren kan inden for 14 dage fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag.«

18 FAGG's § 12, stk. 1, bestemmer:

»I det tilfælde hvor den erhvervsdrivende ikke har opfyldt sin oplysningspligt i henhold til § 4, stk. 1, nr. 8, forlænges fortrydelsesfristen, jf. § 11, med 12 måneder.«

19 FAGG's § 16 er affattet således:

»1. Hvis forbrugeren i henhold til § 11, stk. 1, fortryder en tjensteydelsesaftale [...] efter at have fremsat en anmodning herom i henhold til § 10, og den erhvervsdrivende har påbegyndt aftalens opfyldelse, betaler forbrugeren den erhvervsdrivende et beløb, der står i et rimeligt forhold til det leverede indtil det tidspunkt, hvor forbrugeren har underrettet den erhvervsdrivende om sin udøvelse af fortrydelsesretten, sammenlignet med den samlede pris ifølge aftalen. [...]

2. Den forholdsmæssige betalingspligt i henhold til stk. 1 finder ikke anvendelse, såfremt den erhvervsdrivende ikke har opfyldt sin oplysningspligt i henhold til § 4, stk. 1, nr. 8 og 10.

[...]«

20 FAGG's § 18 bestemmer:

»1. Forbrugeren har ingen fortrydelsesret i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg eller aftaler indgået uden for fast forretningssted om

1) tjensteydelser, når den erhvervsdrivende på grundlag af en udtrykkelig anmodning fra forbrugeren, jf. § 10, og forbrugeren har bekræftet, at denne har kendskab til, at fortrydelsesretten fortabes, når aftalen er fuldstændig opfyldt, havde påbegyndt udførelsen af tjensteydelsen endnu inden udløbet af fortrydelsesfristen, jf. § 11, og tjensteydelsen derefter blev fuldt udført

[...]

3) varer, som er fremstillet efter forbrugernes specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg

[...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

21 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at MS og AS, som er forbrugere som omhandlet i direktiv 2011/83, den 22. december 2016 indgik en aftale med NK, arkitekt og erhvervsdrivende i dette direktivs forstand, uden for NK's forretningslokaler, om projektering af et enfamiliehus, der skulle opføres.

22 Den 2. februar 2017 fremsendte NK den udarbejdede byggeplan til MS og AS, en kortfattet oversigt over omkostningerne og en faktura på 3 780 EUR for den leverede ydelse.

23 Ved e-mail af 12. februar 2017 meddelte MS og AS NK, at de ikke var tilfredse med kvaliteten af denne ydelse, og meddelte NK, at de straks ville bringe arbejdsforholdet til ophør, og at de havde fortrudt de overdragne projekteringsopgaver.

24 NK anlagde sag ved Bezirksgericht Graz-Ost (distriktsdomstolen i Graz-Ost, Østrig) med påstand om, at MS og AS tilpligtedes at betale ham honorarer for de leverede projekteringsydelser. I forbindelse med søgsmålet gjorde NK principalt gældende, at FAGG ikke fandt anvendelse på den arkitektaftale, der var indgået med dem, idet de leverede tjensteydelser vedrørte opførelsen af en ny ejendom og følgelig var omfattet af undtagelsen i FAGG's § 1, stk. 2, nr. 7). Hvis det blev lagt til grund, at FAGG fandt anvendelse, gjorde NK gældende, at MS og AS i henhold til FAGG's § 18, stk. 1, nr. 3), under

alle omstændigheder ikke havde en fortrydelsesret i forhold til denne aftale, eftersom denne forudsatte udarbejdelse af planer med et tydeligt personligt præg efter deres behov. Endelig præciserede NK, at de udarbejdede planer var varer som omhandlet i artikel 2, nr. 3) og 4), i direktiv 2011/83.

- 25 MS og AS nedlagde påstand om frifindelse og bemærkede, at FAGG fandt anvendelse på den i hovedsagen omhandlede kontrakt. Ud over at artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 – der er gennemført i den østrigske retsorden ved FAGG's § 1, stk. 2, nr. 7) – vedrører byggeydelser og ikke projekteringsydelser, er arkitektaftalerne ikke nævnt på listen over aftaler, der er udelukket fra dette direktivs anvendelsesområde, således som den fremgår af 26. betragtning til direktivet.
- 26 MS og AS fremhævede, at da NK ikke havde overholdt sin oplysningspligt i henhold til FAGG's § 4, stk. 1, nr. 8) og 10), blev fortrydelsesfristen på 14 dage i henhold til FAGG's § 11, stk. 1, forlænget med 12 måneder i overensstemmelse med FAGG's § 12, stk. 1, således at fortrydelsen den 12. februar 2017 var gyldig. Desuden havde NK påbegyndt opfyldelsen af aftalen inden fortrydelsesfristens udløb uden at opfordre MS og AS til udtrykkeligt at anmode om denne opfyldelse af aftalen inden fortrydelsesfristens udløb i overensstemmelse med FAGG's §10. Endelig bestod forpligtelsen for MS og AS til at betale et forholdsmæssigt beløb i tilfælde af fortrydelse som fastsat i FAGG's § 16, stk. 1, ikke, eftersom NK havde tilsidesat sine oplysningsforpligtelser. MS og AS var derfor ikke forpligtet til at betale noget vederlag.
- 27 Ved dom af 12. juni 2018 frifandt Bezirksgericht Graz-Ost (distriktsdomstolen i Graz-Ost) MS og AS i det hele. Denne ret fandt ganske vist, at den i hovedsagen omhandlede aftale var omfattet af FAGG's anvendelsesområde, eftersom den ikke vedrørte opførelse af en ny bygning som omhandlet i dennes § 1, stk. 2, nr. 7). Den fandt ligeledes, at MS og AS i henhold til FAGG's § 18, stk. 1, nr. 3), ikke havde en fortrydelsesret, for så vidt som byggeplanen for enfamiliehuset skulle udarbejdes efter de pågældendes særlige ønsker. Den nævnte ret fastslog imidlertid, at eftersom oplysningsforpligtelserne i FAGG's § 4, stk. 1, nr. 8) og 10), ikke var opfyldt, var MS og AS ikke forpligtet til at betale vederlag i henhold til FAGG's § 16, stk. 1.
- 28 NK har appelleret denne dom til Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (den regionale domstol for civile sager i Graz, Østrig).
- 29 Den forelæggende ret er først og fremmest i tvivl om, hvorvidt en aftale om en arkitekts ydelse, der består i projektering af en ny ejendom, der skal opføres, henhører under begrebet »aftaler om opførelse af nye ejendomme« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83. Et argument for en bekræftende besvarelse er, at det ved opførelse af en nye ejendom altid er nødvendigt at projekttere og udarbejde byggeplaner, således at en aftale om levering af de for byggeprojektet nødvendige projekteringsydelser nødvendigvis må anses for at være en del af ydelser, der er forbundet med opførelsen af en ny ejendom. En benægtende besvarelse af dette spørgsmål kan imidlertid støttes på det argument, at i det tilfælde, hvor hovedydelsen i henhold til en arkitektaftale udelukkende foreskriver udarbejdelse af planer, henhører en sådan ydelse i snæver forstand ikke under opførelsen af en bygning.
- 30 Såfremt det benægtende svar lægges til grund, og FAGG følgerig finder anvendelse i hovedsagen, skal det dernæst fastlægges, om MS og AS havde ret til at fortryde den i hovedsagen omhandlede aftale, og om de skal betale et vederlag for de tjenesteydelser, som NK allerede har leveret. I denne sammenhæng opstår navnlig spørgsmålet om, hvorvidt denne aftale er omfattet af den kategori af aftaler, der vedrører »levering af varer, som er fremstillet efter forbrugers specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg«, for hvilke artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 udelukker enhver fortrydelsesret.

31 Under disse omstændigheder har Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (den regionale domstol for civilretlige sager i Wien, Østrig) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Udgør en aftale mellem en arkitekt og en forbruger, ifølge hvilken arkitekten (kun) skal forestå projekteringen af et nyt enfamiliehus, der skal opføres, herunder udarbejdelse af planer, en aftale »om opførelse af nye ejendomme« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv [2011/83]?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

Udgør en aftale mellem en arkitekt og en forbruger, ifølge hvilken arkitekten forpligter sig til i henhold til ordregivers anvisninger og ønsker at projektere et nyt enfamiliehus, der skal opføres, og i den forbindelse skal udarbejde planer, en aftale om levering af »varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg« som omhandlet i artikel 16, litra c), og artikel 2, nr. 3) og 4), i direktiv [2011/83]?

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

32 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte udelukkende at foretage projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, udgør en kontrakt om opførelse af en ny ejendom som omhandlet i denne bestemmelse.

33 I henhold til artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 finder dette direktiv bl.a. ikke anvendelse på aftaler om opførelse af nye ejendomme.

34 Det skal indledningsvis fastslås, at begrebet »aftale om opførelse af en ny ejendom« ikke er defineret i dette direktiv.

35 Ikke desto mindre anføres det i 26. betragtning til direktiv 2011/83, at aftaler om bl.a. opførelse af nye ejendomme eller omfattende ombygning af eksisterende ejendomme, som f.eks. omfatter projektsalg af fast ejendom og leje med køberet, allerede er underlagt en række specifikke krav i den nationale lovgivning, og at, da bestemmelserne i dette direktiv ikke er passende for så vidt angår sådanne aftaler, bør disse aftaler derfor udelukkes fra direktivets anvendelsesområde. Nævnte betragtning præciserer i denne henseende, at en omfattende ombygning af en bygning er en ombygning, der kan sammenlignes med opførelsen af en ny ejendom, f.eks. når kun facaden på en gammel bygning bevares.

36 Derimod bør aftaler om tjenesteydelser, især vedrørende opførelse af tilbygninger til ejendomme (f.eks. en garage eller en veranda) og reparation og renovering af ejendomme, der ikke udgør en omfattende ombygning, ifølge samme betragtning være omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2011/83 i lighed med aftaler i forbindelse med ejendomsmæglervirksomhed og aftaler vedrørende leje af ejendomme til andre formål end boligformål.

37 NK har i sit skriftlige indlæg støttet sig på 26. betragtning til direktiv 2011/83 med henblik på at gøre gældende, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte alene at foretage projektering af et enfamiliehus,

der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, udgør en aftale om opførelse af en ny ejendom som omhandlet i dette direktivs artikel 3, stk. 3, litra f), og derfor er udelukket fra direktivets anvendelsesområde.

38 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

39 Herved bemærkes, at som det fremgår af artikel 1 i direktiv 2011/83, sammenholdt med tredje, fjerde og syvende betragtning dertil, er formålet med direktivet at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau. Desuden er beskyttelsen af forbrugeren, som befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende, idet forbrugeren må anses for at være mindre oplyst, økonomisk svagere og juridisk set mindre erfaren end sin medkontrahent, i Unionens politikker fastsat i artikel 169 TEUF samt i artikel 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (dom af 27.3.2019, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

40 Desuden gælder, at når de udtryk, der skal fortolkes, er en undtagelse fra et princip, eller nærmere bestemt fra EU-retlige bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, skal disse fortolkes indskrænkende (jf. i denne retning dom af 10.3.2005, *EasyCar*, C-336/03, EU:C:2005:150, præmis 21, af 27.3.2019, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, præmis 34, og af 12.3.2020, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, præmis 27).

41 Det følger heraf, at artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 skal fortolkes indskrænkende, for så vidt som den udelukker aftaler om opførelse af nye ejendomme fra anvendelsesområdet for dette direktiv.

42 For så vidt som ordlyden af denne bestemmelse udtrykkeligt omhandler aftaler om »opførelse af nye ejendomme«, skal genstanden for sådanne aftaler nødvendigvis være opførelse af en ny bygning. Det fremgår af 26. betragtning til direktiv 2011/83, at direktivets bestemmelser, såsom artikel 9-16 om fortrydelsesret, ikke er hensigtsmæssige for aftaler af denne art.

43 En aftale, i henhold til hvilken arkitekten forpligter sig til for forbrugeren udelukkende at foretage projekteringen af et enfamiliehus, der skal opføres, og som aldrig kan efterfølges af en faktisk opførelse, befinder sig imidlertid for tidligt i processen for opførelsen af en ny ejendom til at kunne henhøre under begrebet »aftale om opførelse af nye ejendomme« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83.

44 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at NK i overensstemmelse med den i hovedsagen omhandlede aftale har begrænset sig til at projektere et enfamiliehus for MS og AS, der skal opføres, ved at udarbejde planer med henblik herpå. Den forelæggende ret har i øvrigt formuleret sine præjudicielle spørgsmål ud fra den antagelse, at arkitektens rolle er begrænset til en sådan opgave.

45 Under disse omstændigheder kan en aftale som den i hovedsagen omhandlede ikke anses for at vedrøre opførelsen af en ny ejendom.

46 En udelukkelse fra anvendelsesområdet for direktiv 2011/83 af alle aftaler om arkitektudlever, der er knyttet til opførelse af nye ejendomme, såsom de aftaler, i henhold til hvilke arkitekten forpligter sig til for forbrugeren udelukkende at foretage projekteringen af et enfamiliehus, der skal opføres, selv når der ikke består en nær tilknytning mellem sådanne aftaler og den faktiske opførelse af nye ejendomme, kan i øvrigt kun følge af en bred fortolkning af artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 og ville således være i strid med dette direktivs formål.

- 47 Selv om det er korrekt, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte udelukkende at foretage projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, kan gå forud for den fremtidige opførelse af en ny ejendom, kan en sådan aftale ikke anses for at vedrøre opførelse af en ny ejendom som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83.
- 48 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 3, litra f), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte alene at foretage projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, ikke udgør en aftale om opførelse af en ny ejendom som omhandlet i denne bestemmelse.

Det andet spørgsmål

- 49 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 3) og 4), og artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte, i henhold til dennes anvisninger og ønsker, at projektere et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, udgør en aftale om levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg som omhandlet i sidstnævnte bestemmelse.
- 50 I denne henseende bemærkes, at artikel 9-16 i direktiv 2011/83 giver forbrugeren en fortrydelsesret, bl.a. efter indgåelse af en aftale uden for fast forretningssted som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 8), og fastsætter betingelserne og de nærmere regler for udøvelsen af denne ret (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 32).
- 51 Formålet med disse bestemmelser fremgår bl.a. af 21. betragtning til nævnte direktiv, hvorefter forbrugeren, når den pågældende befinder sig uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, kan komme under potentielt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 33).
- 52 I henhold til direktivets artikel 9, stk. 1, har forbrugeren, medmindre undtagelserne i direktivets artikel 16 finder anvendelse, en frist på 14 dage til at fortryde en aftale indgået uden for fast forretningssted bl.a. uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i dette direktivs artikel 13, stk. 2, og artikel 14.
- 53 Det fremgår af artikel 12, litra a), i direktiv 2011/83, at udøvelse af fortrydelsesretten bevirker, at parternes forpligtelse til at opfylde aftalen uden for fast forretningssted ophører.
- 54 Direktivets artikel 16 fastsætter imidlertid undtagelser til fortrydelsesretten, bl.a. i tilfælde, der er omhandlet i denne artikels litra c), af aftaler indgået uden for fast forretningssted om levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg.
- 55 NK har i sit skriftlige indlæg gjort gældende, at denne undtagelse til fortrydelsesretten finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, for så vidt som de i hovedsagen omhandlede byggeplaner henhører under denne kategori af varer.
- 56 I denne henseende skal artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83, som udgør en undtagelse til fortrydelsesretten, som en bestemmelse i EU-retten, der begrænser de rettigheder, der er tillagt af forbrugerbeskyttelseshensyn, fortolkes indskrænkende, således som det følger af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 40.

- 57 Det fremgår af definitionerne i artikel 2, nr. 3) og 4), i direktiv 2011/83, at begrebet »vare, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer« skal forstås som en henvisning til en løsøregenstand, som ikke er præfabrikeret, og hvis færdiggørelse afhænger af forbrugerens individuelle valg eller beslutning.
- 58 En aftale, der indgås mellem en arkitekt og en forbruger, og i henhold til hvilken den førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte, i henhold til dennes anvisninger og ønsker, at projektere et enfamiliehus, der skal opføres, indebærer ganske vist nødvendigvis, at arkitekten udarbejder byggeplaner, som derefter udleveres til forbrugeren med henblik på, at denne kan anvende dem til senere byggearbejder. Disse planer kan leveres som dokumenter i papirformat eller have form af digitale filer. I det første tilfælde udgør de løsøregenstande, som arkitekten udarbejder på grundlag af forbrugerens angivelser og valg.
- 59 Det forholder sig ikke desto mindre således, at hovedformålet med en sådan aftale er arkitektens levering af en intellektuel ydelse, der består i projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, idet leveringen af planerne som varer kun er sekundær i forhold til den hovedydelse, der skal leveres.
- 60 En aftale som den i hovedsagen omhandlede kan derfor ikke anses for at vedrøre levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg som omhandlet i artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83.
- 61 En sådan aftale er derimod omfattet af begrebet »tjenesteydelsesaftale«, for hvilken dette direktiv ligeledes, i artikel 16, litra a), fastsætter en undtagelse fra fortrydelsesretten i det tilfælde, hvor tjenesteydelsen er blevet udført fuldt ud, dog på den betingelse, at udførelsen er påbegyndt med forbrugerens forudgående udtrykkelige samtykke, og forbrugeren har anerkendt, at vedkommende vil miste sin fortrydelsesret, når aftalen er fuldstændig opfyldt af den erhvervsdrivende.
- 62 Begrebet »tjenesteydelsesaftale« er således defineret bredt i artikel 2, nr. 6), i direktiv 2011/83 som enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor. Det følger af denne bestemmelses ordlyd, at dette begreb skal forstås således, at det omfatter alle aftaler, som ikke henhører under begrebet »købsaftale« som defineret i nævnte direktivs artikel 2, nr. 5). (jf. i denne retning dom af 12.3.2020, Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, præmis 22).
- 63 En aftale som den i hovedsagen omhandlede, hvis eneste formål er projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, vedrører imidlertid ikke overdragelse af ejerskabet til varer som omhandlet i artikel 2, nr. 5), i direktiv 2011/83.
- 64 I det foreliggende tilfælde synes betingelserne for anvendelse af undtagelsen til fortrydelsesretten i artikel 16, litra a), i direktiv 2011/83, dvs. dels forbrugerens forudgående udtrykkelige samtykke til udførelsen af den omhandlede tjenesteydelse, dels den erhvervsdrivendes oplysning om udøvelse af fortrydelsesretten, ikke at være opfyldt, hvilket det imidlertid påhviler den forelæggende ret at efterprøve.
- 65 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 2, nr. 3) og 4), og artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte, i henhold til dennes anvisninger og ønsker, at projektere et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, ikke udgør en aftale om levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg som omhandlet i sidstnævnte bestemmelse.

Sagsomkostninger

- ⁶⁶ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 3, stk. 3, litra f), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte alene at foretage projektering af et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, ikke udgør en aftale om opførelse af en ny ejendom som omhandlet i denne bestemmelse.
- 2) Artikel 2, nr. 3) og 4), og artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale indgået mellem en arkitekt og en forbruger, i henhold til hvilken førstnævnte forpligter sig til for sidstnævnte, i henhold til dennes anvisninger og ønsker, at projektere et enfamiliehus, der skal opføres, og i denne forbindelse at udarbejde planer, ikke udgør en aftale om levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg som omhandlet i sidstnævnte bestemmelse.

Underskrifter